

เปิดรายงาน ผลการประเมินสถานการณ์ ด้านสิทธิมนุษยชนของไทย ปี ๒๕๖๑ (ตอนที่ ๑)

ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง - สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยปี ๒๕๖๑ โดยจัดวางทำกรอบการประเมิน การกลั่นกรองข้อเท็จจริง และการประมวลข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นอย่างเป็นระบบ ผ่านการรวบรวมสืบค้นจากแหล่งต่าง ๆ โดยแบ่งเนื้อหาสำหรับการติดตามและประเมินสถานการณ์ในปี ๒๕๖๑ เป็น ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ (๑) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (๒) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (๓) การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของบุคคล ๕ กลุ่ม และ (๔) การประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนใน ๓ ประเด็นที่อยู่ในความห่วงใย มุมมองสิทธิฉบับนี้ขอเสนอการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนใน ๒ ส่วนแรกสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๑.๑ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ในปี ๒๕๖๑ หลังมีการประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ในส่วนของกระบวนการยุติธรรม รัฐได้จัดทำร่างแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) และมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะได้รับคามยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า รวมทั้งมีการดำเนินการอื่น ๆ เช่น การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เพิ่มดุลยพินิจแก่เจ้าพนักงานหรือศาลในการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกันเพื่อไม่ให้เป็นการกีดกันจำเลยหรือผู้ต้องหาจนเกินควร อย่างก็ดี ในปี ๒๕๖๑ มีสถานการณ์ที่น่าห่วงใย ๒ ประการ ได้แก่ ประเด็นโทษประหารชีวิต ซึ่งมีการบังคับใช้โทษประหารชีวิตเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสะท้อนผ่านงานสำรวจความคิดเห็นของเอกชนและการแสดงออกของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

มุมมอง

มุมมองสิทธิฉบับเดือนมีนาคม ๒๕๖๑
ขอเริ่มต้นด้วยการนำเสนอรายงานผลการประเมิน
สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของไทย ปี ๒๕๖๑
(ตอนที่ ๑) จัดทำโดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ (กสม.) โดยฉบับนี้ได้นำเสนอเนื้อหาในส่วน
ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
มานำเสนอ

ต่อด้วยสาระจากเวทีวันสตรีสากล ๘ มีนาคม
และการประกาศเกียรติยศ “ผู้หญิงนักปกป้อง
สิทธิมนุษยชน” ประจำปี ๒๕๖๑ ตามด้วยสาระ
จากรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
กรณี กสม. มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลให้กำหนด
“พาราควอต” ซึ่งเป็นสารเคมีป้องกันและกำจัด
ศัตรูพืชที่ใช้ในภาคการเกษตร เป็นวัตถุอันตราย
ชนิดที่ ๔ โดยห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ใน
ครอบครอง ปิดท้ายด้วย ข่าวสารความเคลื่อนไหว
ที่น่าสนใจในแวดวงเครือข่ายสิทธิมนุษยชนระดับสากล
กรณีสหภาพยุโรปสนับสนุนงบประมาณ ๘๒ ล้านบาท
ให้แก่องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย เพื่อการดำเนินงาน
ด้านการคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการโยกย้าย
ถิ่นฐานในประเทศไทย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มุมมองสิทธิ

ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

ประธานกรรมการ : นายวิษ ติงสมิตร

กรรมการ : นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง
นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์
นางอังคณา นีละไพจิตร
นางเตือนใจ ดีเทศน์
นายชาติชาย สุกฤกลม

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เลขาธิการ : นายไพพล จริตจิต

รองเลขาธิการ : นายบุญเทื้อ สมนึก
นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์
นางสาวอัจฉรา วายากุล
(รักษาการแทน)

“มุมมองสิทธิ” เป็นจดหมายข่าวของคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดทำเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่
ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การนำข้อความหรือเรื่องราว
บางส่วนหรือทั้งหมดไปเผยแพร่โปรดอ้างถึงแหล่งข้อมูล

**ขอเชิญชวนผู้สนใจส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ใน
จดหมายข่าว “มุมมองสิทธิ” ได้ตลอดทั้งปี** ทั้งนี้เรื่องที่ได้รับ
การพิจารณาตีพิมพ์ ของส่งวนสิทธิในการปรับปรุงข้อความ
เพื่อความเหมาะสม

บทความ/ข้อความ หรือความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏอยู่ใน
จดหมายข่าว **“มุมมองสิทธิ”** เป็นความคิดเห็นส่วนตัว
ของผู้เขียน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

๑.๒ การกระทำทารุณและการบังคับสูญหาย

รัฐได้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการ
ลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) และเพื่อรับรองการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครอง
บุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CPED) ที่ประเทศไทยได้ลงนามเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๙ โดยได้จัดรับฟัง
ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นิรโทษกรรม พ.ศ. และเมื่อวันที่
๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและแต่งตั้งคณะกรรมการ
วิสามัญพิจารณาต่อไป นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทารุณและ
ถูกบังคับให้สูญหายด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่น่าห่วงกังวล ได้แก่ ในการพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการทรมานฯ ยังมีบางฝ่ายเห็นว่าควรถอดหลักการสำคัญบางประการตามอนุสัญญา CAT โดยเฉพาะหลักการ
ไม่สามารถผ่อนปรนได้และหลักการห้ามผลักดันกลับไปเผชิญอันตรายออกจากร่างพระราชบัญญัติฯ นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๑
กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนที่กล่าวอ้างว่ามีการทำร้าย/กระทำทารุณโดยเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน ๒๐ คำร้อง ด้วย

๑.๓ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

ในภาพรวมพบว่า ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง รัฐได้ใช้กลไกตามปกติมากขึ้น กล่าวคือเป็นการดำเนินงานของเจ้าพนักงานตามกฎหมายมากกว่าเจ้าหน้าที่ทหาร พร้อมนายทวิวิธีป้องปราม ระงับ ยับยั้งความรุนแรง มาปรับใช้ในการเผชิญเหตุต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีความรุนแรงยังมีข้อห่วงกังวลในประเด็นที่เกี่ยวกับการบังคับใช้ประกาศ/คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หรือกฎหมายที่ออกตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน เสรีภาพสื่อ รวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธของภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน และภาควิชาการต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังพบการใช้ดุลพินิจตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่อการเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ รวมถึงมีการจับกุมกลุ่มที่แสดงความเห็นต่างจากรัฐในความผิดตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามมาตรา ๑๑๒ ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งถูกมองว่าอาจเข้าข่ายเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ SLAPP

ส่วนที่ ๒ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๒.๑ สิทธิทางการศึกษา

ภาพรวมพบว่า ในปี ๒๕๖๑ รัฐมีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เช่น การจัดทำร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. การวางมาตรการในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยการจัดตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนยากจนให้เข้าถึงการศึกษาและยกระดับการศึกษาผ่านการพัฒนาครู นอกจากนี้ ยังมี การใช้เทคโนโลยีศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมและสารสนเทศด้วย อย่างไรก็ตาม ยังพบอุปสรรค เช่น การเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มเด็กยากจนและยากจนพิเศษ และเด็กกลุ่มด้อยโอกาสอื่น ๆ ขณะที่ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียน (O-NET) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษายังคงเป็นปัญหาสำคัญ

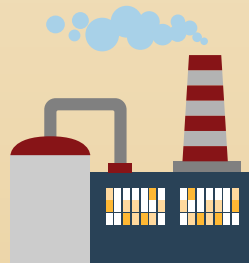
๒.๒ สิทธิด้านสุขภาพ

รัฐมีความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิในการรับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงตามแผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขหลายประการ เช่น การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการระบบการแพทย์ฉุกเฉินโดยภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม ดำเนินการ การดูแลประชากรบางกลุ่มที่มีอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพ ทั้งผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน พระสงฆ์ ผู้ต้องขัง และผู้มีรายได้น้อยที่ขึ้นทะเบียนและถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ๑๑.๔ ล้านคน อย่างไรก็ตาม ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่มีข้อจำกัดในการใช้สิทธิด้านสุขภาพ เช่น ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดน หรือพื้นที่ทุรกันดาร รวมถึงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ บุคคลไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ พระสงฆ์ และผู้ต้องขังจำนวนหนึ่ง และแรงงานเคลื่อนย้าย (มีและไม่มีสัญชาติไทย) และมีสถานการณ์ที่ยังน่ากังวล เช่น การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น การควบคุมดูแล การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งยังขาดนโยบายและกลไกทางกฎหมายที่สอดคล้องกับมิติสุขภาพ เป็นต้น

๒.๓ ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

รัฐมีการดำเนินการใน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP) (๒) การให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน (๓) การส่งเสริมให้รัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจเอกชนดำเนินการตามหลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (UNGPs) และนำเครื่องมือการประเมินผลกระทบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (HRDD) มาปรับใช้ และ (๔) ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมประมง ทั้งนี้ ยังพบปัญหาอุปสรรค เช่น การขาดกลไกควบคุม กำกับและดูแล ทั้งเชิงบังคับและ/หรือตามสมัครใจต่อการดำเนินการของธุรกิจข้ามพรมแดน และการเยียวยาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการกระทำทางธุรกิจด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการเยียวยาทางการเงิน

ติดตามอ่าน “เปิดรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ปี ๒๕๖๑ (ตอนที่ ๒)” ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของบุคคลรายกลุ่ม และรายประเด็นข้อห่วงใยได้ในมุมมองสิทธิฉบับหน้า หรือ อ่านรายงานฯ ฉบับเต็มทางออนไลน์ได้ที่

กสม. จัดงานประกาศเกียรติยศ “ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” ประจำปี ๒๕๖๒ เนื่องใน วันสตรีสากล - เรียกร้องคุ้มครองผู้หญิงนักปกป้องสิทธิ ที่ถูกฟ้องกลับแก่จากการต่อสู้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

๘ มีนาคม ของทุกปี ถือเป็น “วันสตรีสากล” (International Women's Day) เหตุที่วันนี้ถูกกำหนดให้เป็นวันของผู้หญิงทุกคน สืบเนื่องมาจากในวันนี้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐) แรงงานหญิงในโรงงานทอผ้า รัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาได้พากันลุกขึ้นมาประท้วงเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมในการจ้างแรงงานหญิงจากนายจ้างเป็นครั้งแรก แม้การประท้วงครั้งนั้นจะเป็นผลให้แรงงานหญิงกว่าร้อยละ ๓๐ เสียชีวิตจากการถูกลอบวางเพลิงเผาโรงงานที่พวกเธอนั่งชุมนุมกันอยู่ แต่ความกล้าหาญและเสียสละชีวิตในครั้งนั้นของพวกเธอ ทำให้ผู้หญิงในยุคหลังได้รับสิทธิและความเสมอภาคที่ทัดเทียมชายมากขึ้น ดังนั้น วันที่ ๘ มีนาคมของทุกปี จึงเป็นวันที่ผู้หญิงทั่วโลกร่วมเฉลิมฉลองต่อความเสมอภาคที่ได้รับและระลึกถึงวีรกรรมของบรรพสตรีที่เสียสละเพื่อผู้หญิงรุ่นหลังทุกคน

เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติหญิงผู้กล้าเนื่องในวันสตรีสากลประจำปี ๒๕๖๒ นี้ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงได้จัดงานวันสตรีสากล ๘ มีนาคม และการประกาศเกียรติยศ “ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” ประจำปี ๒๕๖๒ ขึ้น เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

นางอังคณา นีละไพจิตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวเปิดงานว่า หลายปีที่ผ่านมาในประเทศไทยมีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหลายคนทั้งหญิงและชายถูกสังหาร ถูกอุ้มหาย ถูกทำร้าย หรือถูกคุกคาม รวมถึงการคุกคามทางเพศ ซึ่งส่วนมากรัฐไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้ และบ่อยครั้งที่มีการนำเรื่องเพศสภาพมาลดทอนศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิ แต่ในปัจจุบันรูปแบบการคุกคามได้เปลี่ยนไป นักปกป้องสิทธิซึ่งส่วนมากเป็นผู้หญิงมักเผชิญการคุกคามทางกฎหมาย โดย

ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในลักษณะที่เป็นการฟ้องร้องเพื่อปิดปากหรือฟ้องร้องเพื่อกลั่นแกล้ง ดังที่เรียกกันว่า “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ (Strategic Lawsuits Against Public Participation - SLAPP)” มากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิ ในฐานะที่พวกเธอเป็นแม่ ภรรยา และลูก ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งหากปล่อยให้มีการฟ้องร้องเช่นนี้มากขึ้น จะทำให้เกิดการสูญเสียคุณค่าที่สำคัญของหลักประชาธิปไตย คือ คุณค่าของการคุ้มครองและการตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใสเพื่อประโยชน์สาธารณะ

นางอังคณา กล่าวต่อว่า ในโอกาสวันสตรีสากล ตนในฐานะ กสม. และผู้หญิงนักปกป้องสิทธิฯ ตระหนักถึงคุณค่าของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิฯ ทุกคน จึงเห็นควรยกย่อง เชิดชู ผู้หญิงที่มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนที่อยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก และสิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัด เรื่องราวความกล้าหาญของพวกเธอจากการสร้างคุณูปการแก่สังคมในการทำให้เกิดกลไกการคุ้มครองและปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยในวันนี้จะเป็นแบบอย่างที่คุณรุ่นหลังจะได้เรียนรู้และจดจำต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการสังคม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวปาฐกถา เรื่อง “มาตรการคุ้มครองผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” สรุปว่า ในบรรดาสิทธิทั้งหลายอยากให้ทุกท่านให้ความสำคัญกับ “สิทธิเด็ดขาด” หรือ “สิทธิที่ไม่อาจถูกพรากไปได้” ซึ่งหมายถึง สิทธิที่ติดตัวเรามาแต่กำเนิด โดยที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐจะมาละเมิดสิทธิเหล่านี้ของประชาชนไม่ได้ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด อันเป็นสิทธิ

สำคัญที่กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ ๔ กำหนดไว้ ได้แก่ สิทธิที่จะไม่ถูกทำให้เสียชีวิตนอกกฎหมาย สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้สูญหาย สิทธิที่จะไม่ถูกเอาเป็นทาสหรือถูกปฏิบัติอย่างทาส สิทธิที่จะไม่ถูกจำคุกเพียงเพราะไม่มีเงินชำระหนี้ สิทธิที่จะไม่ถูกกฎหมายให้โทษย้อนหลัง และสิทธิในความคิด ความเชื่อทางศาสนา

รศ. ดร. ปกป้อง ศรีสันทิต

Ms. Katia Chirizzi

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ได้ช่วยเหลือประชาชนในการคุ้มครองสิทธิเด็ดขาดและสิทธิด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันล้วนต้องประสบกับภัยมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องเผชิญกับการคุกคามแบบใหม่ คือ การถูกฟ้องเพื่อปิดปาก (SLAPP) ในคดีอาญาและคดีแพ่ง การฟ้องหมิ่นประมาท ซึ่งเป็นการบั่นทอนกำลังใจในการทำงานของนักปกป้องสิทธิฯ อย่างไรก็ดี ในคดีอาญาที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกกล่าวหาว่าฟ้องฐานหมิ่นประมาท ยังมีทางออกของกฎหมายที่จะช่วยเหลือได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๓) ซึ่งให้หลักว่า ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต ตีชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หากเพื่อประโยชน์สาธารณะให้ถือว่าไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

นอกจากนี้ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา ได้มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๒ ที่แก้ไขใหม่ โดยมีหลักสำคัญที่เปลี่ยนไป คือ จากเดิมในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะฟังพยานหลักฐานจากฝ่ายโจทก์ฝ่ายเดียว โดยจำเลยไม่สามารถแถลงข้อเท็จจริงและนำพยานหลักฐานขึ้นต่อสู้ได้ ซึ่งเมื่อศาลประทับรับฟ้อง และมีการออกหมายจับ จำเลยจะต้องรอประกันตัวในภายหลัง แต่กฎหมายใหม่แก้ไขมาตราดังกล่าวให้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องโจทก์และจำเลยสามารถแถลงข้อเท็จจริงและยื่นพยานหลักฐานได้เช่นเดียวกัน หากเป็นกรณีที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยฐานหมิ่นประมาทก็สามารถต่อสู้ได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องว่า ความเห็นหรือข้อมูลที่ได้แสดงต่อสาธารณะเป็นไปโดยสุจริตเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตามหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๓) และขอให้ศาล

ยกฟ้องได้ ซึ่งจะเป็นทางออกหนึ่งในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนตามกฎหมาย

Ms. Katia Chirizzi รองผู้แทนภูมิภาค สำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติเพื่อสิทธิมนุษยชนประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวว่า เมื่อเปรียบเทียบกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้ชายแล้ว ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิฯ ต้องเผชิญกับความท้าทายที่มีพื้นฐานทางเพศสภาพ รวมทั้งมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นที่จะเผชิญกับอคติ การกีดกัน การตีตราจากบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนการเหมารวมต่อบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงในสังคม โดยในบรรดาผู้ที่ได้รับการเชิดชูเกียรติในวันนี้ หลายคนถูกฟ้องร้องดำเนินคดีโดยรัฐและทุน ซึ่งถือเป็นข้อครหาที่กระบวนการยุติธรรมได้ถูกใช้เพื่อทำร้ายหรือคุกคามผู้หญิงนักปกป้องสิทธิฯ สำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่งสหประชาชาติเพื่อสิทธิมนุษยชนฯ ตระหนักถึงบทบาทของผู้หญิงนักปกป้องสิทธิฯ รวมทั้งนักปกป้องสิทธิฯ ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยพร้อมที่จะสนับสนุนพวกเขาเหล่านั้นในทุกวิถีทางต่อไป

อนึ่ง ผู้ได้รับการประกาศเกียรติยศ “ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” ประจำปี ๒๕๖๒ นี้ประกอบด้วย (๑) เครือข่ายผู้หญิงกลุ่มรักษ์น้ำอูน ผู้ปกป้องสิทธิชุมชนจากผลกระทบของโครงการสร้างโรงน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล จังหวัดสกลนคร (๒) เครือข่ายสตรีม้งในประเทศไทย ผู้ต่อสู้กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจากวัฒนธรรมความเชื่อท้องถิ่น (๓) เครือข่ายปกป้องสิทธิผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ผู้ทำงานในประเด็นการยุติความรุนแรงในครอบครัว (๔) มูลนิธิผู้หญิง องค์กรที่ทำงานด้านสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงพม่ามุสลิม (๕) นางสาวสุธาสิณี แก้วเหล็กไหล ผู้ประสานงานเครือข่ายเพื่อสิทธิแรงงานข้ามชาติ (MWRN) และ (๖) นางพะเยาว์ อัคฮาด แม่ผู้เรียกร้องความยุติธรรมสำหรับเหยื่อรวมทั้งลูกสาวของเธอเองที่ถูกสังหารในเหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๓

กสม. แนะนำรัฐบาลกำหนด “พาราควอต”

เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔

ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง

เดือนที่ผ่านมา นายวิฑูรย์ ตังสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคและมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ให้ตรวจสอบการต่ออายุใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายพาราควอต (paraquat) ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๓ โดยไม่รอผลการพิจารณาของคณะกรรมการวัตถุอันตรายที่อาจมีการประกาศห้ามใช้และขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายพาราควอตเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔ ที่ห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง เนื่องจากเป็นสารที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดภาวะอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน นั้น

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนข้อกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องเห็นว่า แม้การดำเนินการของกรมวิชาการเกษตรจะเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่การใช้พาราควอตเป็นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาคการเกษตรเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของประชาชน เพราะทุกฝ่ายเห็นพ้องกันว่าพาราควอตมีความเป็นพิษโดยตัวของสารเคมีและการใช้พาราควอตในภาคการเกษตรมีความเกี่ยวพันโดยตรงต่อสุขภาพอนามัย และวิถีชีวิตของเกษตรกรและประชาชนทั่วไป จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนมีความปลอดภัยและได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงจากอันตรายของพาราควอต รวมถึงสารเคมีทางการเกษตรชนิดอื่นด้วย อีกทั้งรัฐต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรมตามกฎหมาย เมื่อปรากฏว่าการใช้สารเคมีดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันต้องช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างปลอดภัย ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพสูง ด้วยการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และ/หรือเทคโนโลยีชีวภาพแทนการใช้สารเคมี

แม้การใช้พาราควอตในภาคการเกษตรจะเป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๐ อย่างไรก็ตาม มาตรา ๕๕

บัญญัติให้รัฐต้องดูแลและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ข้อ ๑๒ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการใช้พาราควอตในภาคการเกษตรในระยะยาวที่จะนำมาสู่ความยั่งยืนในทุกมิติ กสม. จึงเห็นควรให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนรวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และคณะกรรมการวัตถุอันตราย ดังนี้

๑. คณะกรรมการวัตถุอันตราย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ ควรกำหนดให้พาราควอตเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ ๔ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๘ โดยห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง

๒. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดในระยะยาวโดยการจัดทำมาตรการและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการควบคุมการใช้หรือการเลิกใช้สารเคมีทุกชนิดในภาคการเกษตรที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์บ่งบอกถึงอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันจะต้องพัฒนาทางเลือกด้านสารชีวภาพและเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรอย่างเป็นระบบและจริงจัง

๓. คณะรัฐมนตรี ควรจัดให้มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการควบคุมสารเคมีทางการเกษตร โดยพิจารณาประกอบร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยจากการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช พ.ศ. ที่จัดทำโดยคณะทำงานขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ กลุ่มมติเกษตรและอาหารปลอดภัย ภายใต้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนและติดตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกับเครือข่ายด้านสาธารณสุขและองค์กรภาคประชาสังคม

กสม.หารือร่วมภาควิชาการบัญชี จุฬาฯ เตรียมถ่ายทอดความรู้ การบริหารความเสี่ยงจากการทุจริต ป้องกันผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน

วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒ นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายโสพล จริงจิตร เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประชุมหารือร่วมกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พรต ฉัตรภรณ์ หัวหน้าภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในประเด็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาและเผยแพร่ความรู้ด้าน “การบริหารความเสี่ยงจากการทุจริต คอร์รัปชัน และการฟอกเงิน เพื่อมิให้ละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงผู้บริโภคและผู้ประกอบการทางธุรกิจ” ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงาน กสม. ลงนามบันทึกความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนร่วมกับสถาบันนโยบายศึกษา

วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๒ นายโสพล จริงจิตร เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงนามในบันทึกความร่วมมือส่งเสริมงานด้านสิทธิมนุษยชน ระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กับสถาบันนโยบายศึกษา ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา โดยมีนางทิพย์พาพร ตันติสุนทร ผู้อำนวยการสถาบันนโยบายศึกษา เป็นผู้ลงนามในนาม สถาบันนโยบายศึกษา โอกาสนี้ นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีลงนาม โดยนางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมลงนามเป็นพยาน ณ ห้องเสนา ชั้น ๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม. ประชุมร่วมคณะกรรมการการเมือง สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๒ นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางฉัตรสุตา จันทรดียิ่ง นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ นางเตือนใจ ดีเทศน์ และนายชาติชาย สุธาภิบาล กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วยนายโสพล จริงจิตร เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมประชุมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการการเมือง สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ นำโดย นายกล้าณรงค์ จันทิก ประธานคณะกรรมการการเมือง ในประเด็นการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ณ ห้องประชุม ๗๐๙ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม. ร่วม สถาบันพระปกเกล้า เปิดหลักสูตรสิทธิมนุษยชน สำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๑

วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๒ นายวัส ติงสมิตร ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางฉัตรสุตา จันทรดียิ่ง นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์ และนางเตือนใจ

ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วย นายโสพล จริงจิตร เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมพิธีปฐมนิเทศ หลักสูตรประกาศนียบัตรสิทธิมนุษยชนสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๑ จัดโดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้า ณ สถาบันพระปกเกล้า ทั้งนี้ หลักสูตรดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความตระหนักด้านสิทธิมนุษยชนให้แก่ผู้บริหารระดับสูง ภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ขององค์กรในสังคม อันจะทำให้การสร้าง ความตระหนัก ด้านสิทธิมนุษยชนเกิดผลสัมฤทธิ์ขึ้นในสังคมไทย

สหภาพยุโรปสนับสนุน ๘๒ ล้านบาท ช่วยยูนิเซฟ - คัดกรองเด็กโยกย้ายถิ่นฐานในประเทศไทย

วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒ สหภาพยุโรป องค์การยูนิเซฟ และรัฐบาลไทย ได้ประกาศความร่วมมือในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย โดยสหภาพยุโรปได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน ๒.๓ ล้านยูโร หรือประมาณ ๘๒ ล้านบาทให้แก่องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ในการดำเนินงานเป็นระยะเวลา ๓ ปี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อนโยบายและการปฏิบัติการสำหรับเด็กข้ามชาติ หรือเด็กผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และเด็กไร้สัญชาติ ในประเทศไทย

องค์การยูนิเซฟ ระบุว่า แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายและนโยบายที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนรวมถึงเด็กข้ามชาติหรือ

เด็กผู้โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยได้เข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งในด้านการศึกษา สุขภาพ และการคุ้มครองเด็ก แต่ในทางปฏิบัติ เด็กกลุ่มนี้จำนวนมากยังคงเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึงบริการเหล่านั้น เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การถูกเลือกปฏิบัติ ความยากจน การย้ายถิ่นที่อยู่บ่อยครั้ง บริการที่ไม่ครอบคลุม และการขาดความรู้และความตระหนักในการเข้าถึงบริการของรัฐ

โดยองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานได้ประมาณการว่า ในปี ๒๕๖๑ มีเด็กผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานอาศัยอยู่ในประเทศไทยราว ๓๐๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งเด็ก ๆ จำนวนมากยังไม่ได้ลงทะเบียนกับรัฐ ทั้งนี้ความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรปและยูนิเซฟ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุ้มครองเด็กในระดับชาติ เพื่อให้เด็กผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เข้าถึงการช่วยเหลือทางสังคมและทางกฎหมาย นอกจากนี้ความร่วมมือดังกล่าวยังมีจุดประสงค์เพื่อยุติการกักตัวเด็กด้วยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นฐาน และมุ่งให้เด็กผู้โยกย้ายถิ่นฐานและเด็กไร้สัญชาติได้เข้าถึงบริการด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น โดยจะร่วมกับรัฐบาลไทยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ที่มาภาพ : องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

กรุณาส่ง

รัฐสิทธิ รักสิทธิ ไม่ละเมิดสิทธิ

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตเลขที่ ๙/๒๕๕๒
ปณณ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น ๖-๗ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ อ่านมุมมองสิทธิฉบับออนไลน์

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หากต้องการข้อมูล ข้อเสนอแนะและบอกรับมุมมองสิทธิ ฟรี! ติดต่อ :

สำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ และ ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๓๒, ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๒๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๓๕

ขอความกรุณาตอบแบบประเมินออนไลน์